

بررسی تأثیر حکمروایی خوب شهری بر میزان پایداری محله‌های شهر کهنوج

تاریخ دریافت مقاله: ۹۸/۰۲/۱۶ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۹۸/۰۳/۲۰

جعفر جعفری فرد (گروه جغرافیا، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران)
حمید صابری* (استادیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران)
مهری اذانی (استادیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران)
احمدخادم الحسینی (دانشیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران)

چکیده:

نظریه حکمروایی خوب شهری نظریه جدیدی است که می‌تواند نحوه اداره مطلوب جامعه را از طریق ارتقای کیفیت شاخص‌های هشت گانه، برنامه توسعه سازمان ملل (UNDP) محقق سازد. هدف این پژوهش بررسی تأثیر ابعاد حکمروایی خوب شهری بر میزان پایداری محلات کهنوج می‌باشد. روش پژوهش از نوع توصیفی تحلیلی بوده از نظر نحوه گردآوری داده‌ها پیمایشی است. ابزار گردآوری اطلاعات، به صورت دو پرسشنامه محقق ساخته بر مبنای شاخص‌های حکمروایی و توسعه پایدار محلات شهر کهنوج می‌باشد. روایی سؤالات پرسشنامه به صورت روایی صوری و پایایی آن بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳۱ محاسبه بدست آمد که نمایانگر ضریب اعتماد بالای آن است. جامعه آماری شامل تعداد ۴۲۴۰۰ نفر از شهروندان بالای ۲۰ سال محلات شهر کهنوج می‌باشد که تعداد ۳۸۰ نمونه مورد ارزیابی قرار گرفت. بررسی شاخص‌های ۵ گانه حکمروایی خوب شهری نشان دهنده حد متوسط این شاخص در شهر کهنوج است. بررسی تأثیر حکمروایی خوب شهری بر پایداری محلات بیانگر آن است که از میان هفت متغیر موجود در معادله رگرسیونی، متغیر قانون‌مندی به بهترین وجه تغییرات متغیر وابسته (توسعه پایدار شهری) را تبیین می‌کند. مرتبه دوم اجماع‌گرایی از ضریب تأثیر استاندارد معادل ۰/۱۸ درصد برخوردار است. متغیر مشارکت با ضریب تأثیر استاندارد ۰/۱۶ درصد در مرتبه سوم تأثیرگذاری بر متغیر توسعه پایدار شهری قرار دارد. همچنین متغیر اثربخشی و مسئولیت و پاسخگویی با ضریب تأثیر استاندارد ۰/۱۳ درصد و ۰/۱۲ درصد در رتبه چهارم و پنجم تأثیرگذاری بر متغیر توسعه پایدار

شهری قرار دارند. در پایان پیشنهادهایی نیز برای پایدار ساختن محلات ناپایدار در راستای شاخص‌های حکمروایی و به تفکیک هر کدام از شاخص‌های حکمروایی خوب شهری شامل مشارکت، اثربخشی و کارایی، شفافیت، قانونمندی، مسئولیت و پاسخگویی، اجماع‌گرایی و داشتن چشم‌انداز ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: حکمروایی خوب شهری، پایداری محلات، توسعه، کهنوج.

مقدمه و طرح مساله :

موضوع حکمروایی خوب با هدف دستیابی به توسعه انسانی پایدار مطرح شده است که در آن بر کاهش فقر، ایجاد شغل و رفاه پایدار، حفاظت و تجدید حیات محیط زیست و رشد و توسعه زنان تأکید می‌شود. در حکمروایی خوب صاحبان اصلی قدرت مردم هستند و به جای پرداختن به کارآمدی و توانمندی دولت از طریق حجم و اندازه آن به نوع رابطه مردم و حکومت توجه شده است و رابطه نادرست شهروندان و حکومت کنندگان را از دلایل عدم حکمروایی خوب می‌دانند.

طبق گزارش صندوق جمعیت سازمان ملل متحد (UNFPA, 2007) بیش از نیمی از جهان یعنی سه میلیارد و سیصد میلیون نفر در مناطق شهری زندگی می‌کنند. این رقم تا سال ۲۰۳۰ به پنج میلیارد نفر افزایش می‌یابد که حدود چهار میلیارد نفر آن به کشورهای در حال توسعه اختصاص دارد. موج دوم شهرنشینی در دوره زمانی کوتاه‌تری نسبت به موج نخست شهرنشینی اما با سرعت و اندازه بیشتر در کشورهای در حال توسعه در حال رخ دادن می‌باشد. به‌طوریکه در این دوره ۸۰ ساله یعنی از سال ۱۹۵۰ تا ۲۰۳۰ نسبت جمعیت شهر نشین کشورهای در حال توسعه از ۱۸ درصد به ۵۶ درصد خواهد رسید و پیش‌بینی می‌شود در منطقه آسیا و آفریقا مدت زمان دو برابر شدن این جمعیت در بازه زمانی کمتر از یک نسل صورت گیرد (برک پور و اسدی، ۱۳۸۷: ۸).

در دهه‌های اخیر، شهرنشینی در ایران نیز به شدت رشد داشته است و این رشد شتابان و ناموزون با سوء مدیریت همراه گردیده و موجب نابسامانی‌های زیادی در شهرهای ایران شده است. وضعیت مدیریت شهری ایران به دلایلی چون تمرکزگرایی، برون‌زا بودن برنامه‌ها و طرح‌های شهری، اقتصاد رانتهی و مبتنی بر نفت مدیریت شهری در سیطره دولت است و مدام از مدیریت یکپارچه و سیستمی فاصله گرفته است (تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸: ۴۶).

بنابراین وجود یک سیستم مدیریتی جدید و پویا کاملاً ضروری و حیاتی را نشان می‌دهد. این رویکرد (حکمروایی خوب شهری) می‌تواند به عنوان فرآیندی مشارکتی در پایداری و توسعه محلات تأثیرگذار باشد و هدایت و توسعه همه جانبه و پایدار شهر را عهده دار باشد (حاتمی نژاد و شریف زاده اقدم، ۱۳۹۴: ۱۰۶).

شهرکهنوج، در سال ۱۳۵۸ از شهرستان جیرفت جدا شد و به عنوان یک شهر مستقل معرفی گردید. در سال ۱۳۹۵ این شهر از ۹۵,۸۴۸ نفر جمعیت در قالب ۲۰ محله تشکیل شده است. (صابری و دیگران، ۱۳۹۵: ۱۲). بررسی ابعاد پایداری این شهر نشان

خواهد داد که از لحاظ عدالت فضایی توزیع امکانات در بین محلات شهری چگونه است، این پژوهش سعی دارد که ضمن شناسایی کیفیت شاخص‌های حکمروایی شهری کهنوج تأثیر آن را بر توسعه پایدار شهر و محلات شهری از دیدگاه شهروندان مورد بررسی قرار دهد.

پیشینه تحقیق:

پاتسی‌هیلی (۲۰۰۸)، در پژوهش خود تحت نام "خلاقیت و حکمروایی شهری" بیان نموده است که مقاله در پی کشف رابطه میان خلاقیت، نوآوری و اشکال مختلف اصول حکمروایی در بافت‌های شهری است. مقاله ابتدا سه تعریف از خلاقیت ارائه می‌دهد و شیوه‌های ارتباط با فعالیت‌های حکمروایی مرتبط را بررسی می‌کند. نهایتاً این رویکرد به توسعه چهارچوبی جهت ارزیابی می‌انجامد.

سوزانا نتو در سال ۲۰۱۶ در مقاله‌ای تحت عنوان "حکمروایی مدیریت منابع آبی در یک دوره شهری" به مدیریت منابع شهری پایدار و مدیریت یکپارچه منابع آبی با ارائه سیاست‌های جدید در چارچوب‌های واقعی اشاره نموده و نهایتاً به (IUWP) یعنی سیاست منابع آبی یکپارچه ختم می‌شود. دامیان، یلودیگو در سال ۲۰۱۷ در پژوهشی "ارتباطات و دیپلماسی ابزار حاکمیت خوب و توسعه اقتصادی پایدار" نتیجه گرفته است که توسعه مبتنی بر حاکمیت خوب دارای عملکرد است. مارک، وولفارم در سال ۲۰۱۷ در مقاله "نگرش‌های مردمی در زمینه‌های شهری، بررسی نوآوری‌های حکمرانی برای توسعه پایدار در سئول" این مسایل در تحقیقات و سیاست‌های آینده مورد توجه قرار می‌گیرند:

- ۱- ظرفیت‌های توانمندسازی شهر ۲- نوآوری جامع‌جاسازی شده ۳- نوآوری حکومت‌گرای-جامعه ۴- توازن میان شهر. جوئل، بوتللو، مهرپویا، افشین (۲۰۱۸) در مقاله "واسطه بین ساختار سازمانی و نقش سازمانی در زمینه توسعه پایدار شهری" بر روابط دو جانبه سازنده بین دولت محلی بعنوان یک‌پل برای سیاست‌های توسعه پایدار شهری و فرایندهای تغییر و نقش‌های در حال رشد مطالعه شورای بین‌المللی تمرکز نموده‌اند. راتیین یسواسا و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله "یک چارچوب خوب مدیریت برای مدیریت شهری" شهر بمبئی را با نمونه‌هایی از شاخص‌های مستقیم مورد بحث قرار داده‌اند. یورگن ویمان (۲۰۱۸) در پژوهشی تحت عنوان "کلاس‌های جدید میانه: طرفداران حاکمیت خوب، رشد همه جانبه و توسعه پایدار" این سؤال را مطرح می‌کند که آیا مطالعات توسعه باید با

طبقه متوسط برخورد کنند. فقر، نابرابری و پایداری همچنان به عنوان چالش‌های عمده توسعه در جهان است.

و در تحقیقات داخلی، رکن‌الدین افتخاری و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله خود تحت عنوان "ارائه الگوی مناسب حکمروایی روستایی در ایران" به بررسی وضعیت حکمروایی روستایی در ۵۰ روستای شهرهای بهشهر، آمل و چالوس در استان مازندران می‌پردازند و در پی پاسخگویی به این سؤال که با توجه به تجارب جهانی، الگو و مدل مناسب مدیریت نوین روستایی مبتنی بر رهیافت حکمروایی خوب روستایی در ایران کدام است. برک پور و اسدی (۱۳۹۰) در مقاله خود با عنوان "مدیریت و حکمروایی شهری" بیان داشتند که حکمروایی شهری در مدیریت و اداره شهر، می‌تواند به سازگاری منافع و رفع تعارض‌ها منجر شود. اجزا (۲۰۱۰)، در مقاله خود تحت عنوان "اندازه‌گیری شاخص‌های توسعه محله‌های پایدار در شهر مشهد با استفاده از پرومته، شاهپایدر" بیان داشت که جایگزینی شوراهای پایین آری نسبت به شوراهای محلی شهر می‌تواند در افزایش مشارکت شهروندان نقش مهمی را ایفا نماید. موحد و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود تحت عنوان "بررسی توسعه محله‌های شهری با تأکید بر الگوی حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۹ شهرداری تهران) نوشته‌اند که در الگوی حکمروایی خوب شهری دولت، شهروندان و نهادهای خصوصی در جریانی افقی و فرابخشی به مشارکت می‌پردازند. حسینی در سال (۱۳۹۵) در پژوهش خود تحت نام "تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب-شهری با تأکید بر نظرات شهروندان و مدیران مطالعه موردی: شهر تربت حیدریه" بیان نموده پیاده‌سازی حکمروایی خوب شهری در تربت حیدریه نیازمند وجود یک عزم‌سیاسی و اراده قوی در سطوح بالای حاکمیت و به خصوص اعتقاد آنها به چنین الگوی مدیریتی است. مشکینی (۱۳۹۱) در مقاله خود با عنوان "ارزیابی الگوی مدیریت محله مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی مطلوب شهری (مطالعه موردی محله اوین، تهران)" بیان داشت: سه عنصر قدرت، نفوذ و ثروت با تعامل ارزش‌های اساسی جامعه یعنی آزادی، عدالت، رفاه و امنیت تحقق می‌یابد و در نهایت توسعه پایدار انسانی نهایی می‌شود. محمدی، جمال و دیگران، سال (۱۳۹۵) در مقاله "تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در راستای استراتژی توسعه شهری: محدوده بافت فرسوده شهر کرمان" حوزه‌های بافت فرسوده

شهر کرمان، از لحاظ شاخص‌های حکمروایی خوب شهری از دید شهروندان با استفاده از نرم‌افزار Spss، آزمون T-test، تحلیل واریانس و رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل نموده‌اند. مرادی و همکاران در سال (۱۳۹۶) در مقاله "توسعه پایدار محله‌ای در چارچوب حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه: محلات منطقه شش شهرداری تهران)" محلات منطقه شش به لحاظ شاخص‌های حکمروایی خوب شهری و توسعه پایدار محله‌ای با استفاده از مدل وزن‌دهی‌شانون و vikor مورد بررسی قرار گرفتند و از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون برای بررسی ارتباط بین پایداری و حکمروایی بهره‌گرفته‌اند. حکمت‌نیا و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود تحت عنوان "بررسی و تحلیل حکمروایی خوب شهری در ایران مورد مطالعه: شهر ایلام" به این نتیجه رسیده‌اند که در حال حاضر رویکردی که اثربخش‌ترین، کم هزینه‌ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت شهری معرفی می‌شود، "حکمروایی خوب شهری" می‌باشد. رحمانی فضلی و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله خود تحت عنوان "بنیادهای نظری حکمروایی خوب در فرایند مدیریت روستایی نوین، مدیریت شهری" بیان داشتند که روستاهایی که از وضعیت حکمروایی خوبی برخوردارند، پایداری بهتری نیز دارند و تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان دهنده ارتباط معنی‌دار بین مؤلفه‌های حکمروایی و توسعه پایدار روستایی است.

فرضیه تحقیق:

فرضیه اصلی تحقیق: بین حکمروایی خوب شهری و پایداری محلات شهری تأثیر مثبت و معناداری وجود دارد.

مبانی نظری:

توسعه یکی از مفاهیمی است که بعد از جنگ جهانی دوم در مباحث علمی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و کشوری و همچنین در مسائل بین‌المللی جایگاهی ویژه پیدا کرده است (سرور و موسوی، ۱۳۹۰: ۱۰). واژه توسعه در لغت به معنای خروج از لفاف است. در قالب نظریه نوسازی، لفاف همان جامعه سنتی و فرهنگی و ارزش‌های مربوط به آن است که جوامع برای متجدد شدن باید از این مرحله سنتی خارج شوند» (ازکیا، ۱۳۸۰:

۸). ویلز پایداری را اینگونه تعریف می‌کند: ارتقای کیفیت زندگی در ضمن در نظر گرفتن ظرفیت قابل تحمل محیط زیست. پاسخگویی به نیازهای نسل امروز بدون آن که توانایی و امکانات نسل‌های آینده برای تأمین نیازهایشان محدود شود (Willis, 2006, p:1). توسعه پایدار نیز مفهوم تازه‌ای از رویکرد توسعه می‌باشد که تفاوت زیادی میان بعد نظری و عملی توسعه به منظور تعیین و اندازه‌گیری میزان توسعه پایدار در کشورها، مناطق و به طور کلی در جهان، قائل می‌شود (Golusin and et al, 2006).

توسعه پایدار را می‌توان بازگشت به طبیعت پس از یک قرن حاکمیت صنعتی شدن و تجارب و شهرگرایی به عنوان شاخص‌های پیشرفت ملی توصیف کرد (مشکینی، ۱۳۸۶، ص ۱۷). توسعه پایدار شهری طی دهه‌های اخیر به تدریج به پارادایم نوین و مسلط در ادبیات نظری و عملی رایج در باب توسعه و برنامه ریزی شهری تبدیل شده است. این پارادایم اگرچه ناظر به برداشتها و تفسیرهای گوناگون می‌باشد، اما در مجموع بر پایداری و استمرار توسعه برای همگان و نسل‌های آینده طی زمان و بر همه جانبه ابعاد پیچیده اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی فرایند توسعه در سطح یک کشور یا شهر تأکید دارد (رهنمایی، ۱۳۸۴، ص ۱۷۷).

توسعه‌ی پایدار شهری، ایده‌ای با ابعاد گسترده و پیچیده است که در رشد و تکوین شهرها تأثیرگذار بوده، عوامل اقتصادی، اجتماعی، زیست-محیطی و اکولوژیک را مورد توجه قرار می‌دهد. آنچه امروزه مهم است، آگاهی از نقاط قوت و ضعف ابعاد اجتماعی اقتصادی، زیست - محیطی و اکولوژیک توسعه است (علی موحد و نعمت کرده، ۱۳۹۶).

دیدگاه‌های مختلف درباره توسعه پایدار وجود دارد که عبارتند از: دیدگاه اقتصاد نئوکلاسیک، دیدگاه دانشمندان بوم شناس، دیدگاه عدالت بین نسلی، دیدگاه توازن مواد و دیدگاه سیستمی. با توجه به اینکه اساس و پایه توسعه پایدار را تفکر سیستمی تشکیل می‌دهد لذا رویکرد نوین شهرسازی از تفکر ماشینی به طرف سیستمی حرکت کرده و طرح‌های شهری قالب بندی شده کلاسیک جای خود را به طرح‌های منعطف و سیال امروزی داده‌اند (دلفان آذری، ۱۳۹۰، ص ۲۷).

یکی از شاخه‌های جدید علم مدیریت، مدیریت شهری می‌باشد؛ اولین بحث‌ها درباره مفهوم و ضرورت مدیریت شهری به اواسط دهه ۱۹۶۰ میلادی و محقق آفریقایی، موبوگونجه، بر می‌گردد که با قیاس شهر به یک سازمان اقتصادی، ضرورت وارد کردن مدیریت شهری در اداره شهرها را تبیین می‌کند (برک‌پور، اسدی، ۱۳۹۰: ۱۰۱). مشارکت مردم در روند تصمیم‌گیری شهری یکی از عناصر اصلی توسعه همه جانبه شهری بوده و افزایش مشارکت مردم در امور شهری می‌تواند در ایجاد تعادل شهری نقش ارزنده‌ای را ایفا نماید (شربتئی، ۱۳۹۷).

رویکردها و نگرش‌های جدید در مدیریت شهری نیز عبارت از رویکرد مدیریت استراتژیک شهری، رویکرد مدیریت یکپارچه شهری، رویکرد حکمروایی شهری، رویکرد مدیریت محله‌ای می‌باشد. حکمروایی مدیریت امور جمعی، افراد و ذی‌نفعان درگیر و فرآیندهای مرتبط را توصیف می‌کند. حکمروایی مطالعه و بررسی تعاملات میان ساختارها و فرآیندهایی که در آن تغییرات صورت گرفته، مهم باشند است (Van de Meen. Et al, 2011: 1118).

رویکردهای نظری پیرامون حکمروایی وجود دارند که می‌توان از رویکرد حکمروایی به عنوان ساختار، حکمروایی به عنوان سلسله مراتب، حکمروایی به مثابه بازار، حکمروایی به عنوان شبکه، حکمروایی به عنوان جوامع محلی، حکمروایی به عنوان فرآیند، حکمروایی به عنوان هدایت و هماهنگی نام برد.

در سال‌های اخیر حکمروایی به طور فزاینده‌ای برای تعریف فرآیند تصمیم‌گیری و اجرای تصمیمات در انواع زمینه‌ها، از جمله «حکمروایی مشارکتی»، «حکمروایی بین‌المللی»، «حکمروایی ملی» و «حکمروایی محلی» تعریف و به کار برده شده است. بحث حکمروایی خوب به وسیله نهاد برتون وودز بعد از جنگ سرد آغاز شد (Ryngaert and Wouters, 2004: 6).

همچنین حکمروایی خوب شهری، الزاماً شامل شهروندان و خانواده‌ها از همه گروه‌های درآمدی است، زیرا آن‌ها بر آنچه که رخ می‌دهد تأثیر دارند. در این خصوص

حکومت شهری (یا شهرداری) اگر چه اغلب بزرگترین بوده و یا بیشتر به چشم می‌آید اما تنها یک عامل است (آمیس و همکاران، ۲۰۱۴: ۴۷).

حکمروایی مطلوب شهری رهیافتی ساختار شکنانه به برنامه‌ریزی توسعه شهری دارد و با مشارکت و کنش متقابل میان بازیگران اصلی مدیریت شهری یعنی جامعه مدنی، حکومت و بخش خصوصی، الگوی شهرنشینی ارتباطی را پیش می‌گیرد. از این رو نهاد مدیریت شهری که در ایران از دو سازمان شهرداری و شورای شهر تشکیل شده است، می‌تواند یکی از اساسی‌ترین نهادها جهت تحقق حکمروایی خوب شهری باشد (الناز زنده، ۱۳۹۶).

سه نهاد دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی، زمینه ساز حکمروایی خوب شهری هستند. حکمروایی شهری به روابط متقابل بین حکومت و عناصر جامعه مدنی در شهرها و روابط متقابل در درون این عناصر برمی‌گردد. حکمروایی شامل همپوشانی اتحاد سیاسی و اداری فرآیندهای تصمیم‌سازی می‌شود و همچنین چگونگی عکس‌العمل سازمان‌های حکومتی در مقابل نیازها و تقاضاهای عناصر شهری، اعم از سازمان‌یافته و سازمان‌نیافته را نیز در بر می‌گیرد (آمیس و همکاران، ۲۰۱۴: ۱۰۳). این رویکرد جدید (حکمروایی) به طور فعال شهروندان را برای تشکیل جوامع روستایی که نیازهای خودشان را مشخص می‌کنند از لحاظ ضرورت، منافع عمومی، امکان‌پذیری، دوام، خلاقیت، مشارکت، منابع و مشارکت، کمک می‌کند (وولفارم، ۲۰۱۷: ۶۳۰).

حکمروایی خوب شهری بایستی زنان و مردان را قادر سازد تا به مزایای حقوق شهروندی دست یابند. حکمروایی خوب شهری که مبتنی بر حقوق شهروندی می‌باشد تصریح می‌کند که همه شهروندان اعم از مردان، زنان و بچه‌ها از دسترسی به نیازهای ضروری زندگی شهری شامل مسکن، امنیت شغلی، آب سالم، بهداشت، محیط زیست پاک، سلامتی، آموزش و تغذیه، اشتغال، امنیت عمومی و تحرک، نایستی محروم باشند. از طریق حکمروایی خوب شهری، شهروندان می‌توانند برنامه‌ای را تهیه دیده که به واسطه همین برنامه از استعداد خود برای بهبود موقعیت و شرایط اجتماعی و اقتصادی استفاده کنند (UN-HABITAT, 2002: 14).

مسایلی که در تحقیقات و سیاست‌های آینده مورد توجه قرار می‌گیرند عبارتند از: ۱- ظرفیت‌های تواتمندسازی شهر ۲- نوآوری جامع‌جاسازی شده ۳- نوآوری حکومت‌گرای جامعه ۴- توازن میان شهر (وولفارم، ۲۰۱۷: ۴). در عصر معاصر، هنجارهایی نظیر رقابت، دموکراسی، شفافیت و محیط زیست برای تسلط بر سیاستگذاری و نظارت بر سازمان آمده است (مهرپویا و بوتللو، ۲۰۱۸). ما روی این مورد بحث می‌کنیم که چگونه چهار فرایند: مشکل‌سازی، تخصص، مارک زدن و تمرکز زدایی هماهنگ، به تحکیم و تقسیم شدن زمینه توسعه پایدار شهری کمک می‌کنند (مهرپویا و بوتللو، ۲۰۱۸).

مواد و روش تحقیق:

در این پژوهش با توجه به موضوع مورد مطالعه، از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. برای بررسی ادبیات و مبانی نظری تحقیق، به منظور تدوین چارچوب نظری از مطالعات کتابخانه‌ای استفاده گردید و برای بررسی وضعیت حکمروایی خوب و میزان پایداری محلات در محدوده مورد مطالعه از روش میدانی و طراحی دو نمونه پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل افراد بالای ۲۰ سال شهر کهنوج که تعداد آنها ۴۲۴۰۰ نفر می‌باشد. با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیدند. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده از ۲۰ محله سنتی کهنوج به مدت ۲ ماه از اول آذر ۹۷ تا اوایل بهمن ماه به طول انجامید. برای سنجش روایی پرسشنامه‌ها از نظر کارشناسان بصورت روایی صوری و برای اندازه‌گیری پایایی سؤالات پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب پایایی برای پرسشنامه حکمروایی شهری برابر با ۰,۹۳۵ و برای پرسشنامه شاخص‌های توسعه پایدار برابر ۰,۹۳۱ به دست آمد، که نشان از تأیید بالای ابزار تحقیق دارد. پرسشنامه بر اساس ۸ شاخص حکمروایی خوب شهری و ۱۶ شاخص توسعه پایدار محله‌ای در چهار بعد اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی و زیست محیطی و کالبدی طرح شده است.

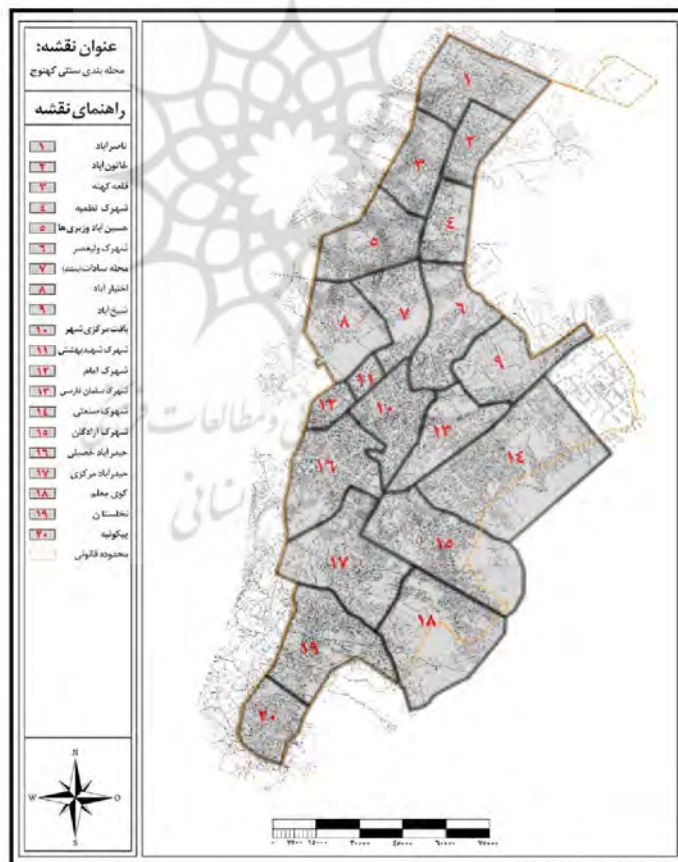
جدول شماره ۱- شاخص‌های حکمروایی خوب و توسعه پایدار شهری

ابعاد و شاخص‌های توسعه پایدار محله‌ای			شاخص حکمروایی خوب		
تعداد متغیرها و گویه‌ها	شاخص	ابعاد	آلفای کرونباخ	متغیرها و گویه‌ها	شاخص
۱۰	ارزش زمین- نظام فعالیت- اشتغال و درآمد	اقتصادی	۰/۷	نظرخواهی از شهروندان، کمک‌های مردمی در توسعه شهری، میزان تمایل به مشارکت، کمک به- مسئولان	مشارکت
۱۲	هویت- امنیت و ایمنی- سرزندگی- تعلق خاطر مکانی	فرهنگی - اجتماعی	۰/۸۴۳	توجه به محیط زیست، پاسخ به نیاز شهروندان، مدت زمان منطقی طرح‌ها، منطقی بودن هزینه‌ها، رضایت از خدمات	اثربخشی
۸	آلودگی هوا، صوتی، بصری- نظافت و پسماند- ظرفیت قابل- تحمل- فضای سبز	زیست محیطی	۰/۸۷۲	اطلاع رسانی به شهروندان، انتشار عمومی هزینه‌ها، سهولت در دسترسی به اطلاعات شهری، بیان واضح قراردادها و مناقصه‌ها	شفافیت
۱۳	پویایی و سازگاری- خوانایی- تنوع- دسترسی	کالبدی	۰/۷	قوانین پاسخگوی مسائل شهری، دخالت افراد غیر مسئول، تأثیر گروه‌های ذینفع، آگاهی از قوانین، انتصابات قانونمند	قانونمندی
			۰/۸۸۵	جلسات پرسش و پاسخ منظم، تسهیلات رسیدگی به شکایات، مسئولان پذیرای خواسته شهروندان،	پاسخگویی
			۰/۷۷۳	هماهنگی بین نهادهای دولتی، هماهنگی نهادهای بخش خصوصی	اجماع- گرای
			۰/۸۱۲	توجه به گروه‌های محروم، داشتن برنامه‌های آینده نگر، توجه به مشکلات حاضر و آتی در برنامه ریزی	بینش راهبردی

(مأخذ: نگارندگان)

محدوده مورد مطالعه:

کهنوج در جنوبی ترین ناحیه استان کرمان و در فاصله ۳۲۰ کیلومتری کرمان قرار دارد. شهر کهنوج دارای مختصات ۲۷ درجه و ۵۹ دقیقه عرض شمالی و ۵۷ درجه و ۴۲ دقیقه طول شمالی می باشد. از شمال به شهرستان جیرفت از جنوب به شهرستان قلعه گنج، از جانب شرق به شهرستان رودبار جنوب و از غرب به شهرستان منوجان در استان کرمان محدود شده است. در گذشته این ناحیه به علت بدی آب و هوا و بی توجهی به وضع کشاورزی، جمعیت کمی داشته ولی در سالهای اخیر با امکانات رشد کشاورزی و رفع کمبودهای بهداشتی و فرهنگی و اقتصادی، مانع از مهاجرت و ترک جمعیت ناحیه گردیده و رشد و توسعه ناحیه آغاز شده است (صابری و دیگران، ۱۳۹۵: ۱۲).

(مأخذ: طرح جامع شهر کهنوج: ۱۳۸۵)

بحث و ارائه یافته‌ها:

الف- آمار توصیفی:

بررسی وضعیت جنسی ۳۸۰ نفر نمونه نشان می‌دهد که ۲۲۲ نفر از پاسخگویان مرد معادل ۵۸ و ۱۵۸ نفر از پاسخگویان زن معادل ۴۲ درصد دامنه سنی پاسخگویان بین ۲۰ تا ۷۰ سال با میانگین سنی ۲۵ سال است که بیشترین تعداد پاسخگویان در محدوده سنی ۲۰ الی ۳۰ ساله با فراوانی ۱۴۳ نفر جای دارند. به لحاظ وضعیت تأهل، ۷۵ نفر از پاسخگویان معادل ۲۰ درصد مجرد، ۳۰۵ نفر برابر با ۸۰ درصد متأهل هستند. وضعیت شغلی ۲۲۴ نفر از پاسخگویان کارمند دولت، ۷ نفر پزشک، ۳ نفر وکیل، ۶۱ نفر شغل آزاد، ۱۰ نفر دانشجو، ۳۶ نفر خانه دار، ۱۱ نفر بازنشسته، ۱۲ نفر کارمند شهرداری، ۱۳ نفر بیکار و سه نفر سرباز است. وضعیت سواد ۹ نفر (۲/۲) را پنجم ابتدایی، ۱۸ نفر (۴/۴) سیکل، ۷۷ نفر (۱۹/۵) درصد) دیپلم، ۳۷ نفر (۹/۳) درصد) فوق دیپلم، ۱۷۷ نفر (۴۵/۴) درصد) لیسانس، ۶۱ نفر (۱۶/۳) درصد) را فوق لیسانس و ۱ نفر (۰/۳) درصد) را دکترا تشکیل می‌دهند.

در بررسی توصیفی متغیر حکمروایی خوب شهری، همان‌گونه که در جدول شماره ۲ نشان داده شده است؛ میانگین متغیر حکمروایی خوب شهری (۲/۷۳) از ۵ در حد متوسط قرار دارد. متغیر داشتن چشم‌انداز با میانگین (۳/۰۳) و اثربخشی و کارایی (۲/۹۸) بالاتر از حد مطلوب قرار دارند. همچنین ابعاد اجماع‌گرایی با میانگین ۲/۸۰، مشارکت ۲/۸۴، قانون‌مندی ۲/۸۰، مسئولیت و پاسخگویی با میانگین ۲/۴۸ و شفافیت با میانگین ۲/۲۶ در حد متوسط قرار دارند.

جدول شماره ۲: آماره‌های توصیفی پاسخگویان در متغیر حکمروایی خوب شهری

انحراف معیار	شاخص‌های توصیفی			متغیرها	حکمروایی خوب شهری
	میانگین				
	بالا (۵-۳/۶۷)	متوسط -۲/۳۴ (۳/۶۶)	پایین (۲/۳۳)		
۰/۷۹		۲/۸۴		مشارکت	
۰/۹۵		۲/۹۸		اثربخشی و کارایی	
۰/۹۷		۲/۲۶		شفافیت	
۰/۷۴		۲/۸۰		حاکمیت قانون	
۱/۰۱		۲/۴۸		مسئولیت و پاسخگویی	
۰/۷۴		۲/۸۰		اجماع گرایی	
۱/۰۶		۳/۰۳		داشتن چشم انداز	
۰/۷۱		۲/۷۳		حکمروایی خوب شهری	

(مأخذ: نگارندگان)

در بررسی توصیفی متغیر پایداری محله‌های شهری، همان‌گونه که در جدول شماره ۳ نشان داده شده است؛ میانگین پایداری محله‌های شهری ۲/۷۲ از ۵ که در حد متوسط قرار دارد. در بین ابعاد چهارگانه پایداری محله‌های شهری بعد فرهنگی اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و کالبدی در رتبه اول تا چهارم قرار دارند که به ترتیب میانگین ۲/۹۳، ۲/۸۰، ۲/۶۲ و ۲/۵۱ قرار دارند. همچنین خرده ابعاد اقتصادی اشتغال و درآمد با میانگین ۳/۰۹، نظام فعالیت ۲/۶۸ و ارزش زمین ۲/۷۳، خرده ابعاد فرهنگی/اجتماعی شامل هویت با میانگین ۳/۰۶، سرزندگی ۲/۶۱، امنیت ۳/۰۶ و تعلق خاطر با میانگین ۳/۰۰، خرده ابعاد زیست محیطی شامل فضای سبز با میانگین ۲/۰۹، آلودگی هوا ۲/۷۸، نظافت و پسماند ۲/۷۱ و ظرفیت تحمل با میانگین ۲/۹۳ و خرده ابعاد کالبدی شامل دسترسی با میانگین ۲/۳۶، پویایی و سازگاری با میانگین ۲/۶۶، تنوع با میانگین ۲/۶۴ و خرده ابعاد خوانایی با میانگین ۲/۴۳ قرار دارند.

جدول شماره ۳-آماره‌های توصیفی پاسخگویان در متغیر پایداری محله‌های شهری

شاخص‌های توصیفی				متغیرها		پایداری محله‌های شهری
انحراف معیار	میانگین			اقتصادی	فرهنگی/ اجتماعی	
	بالا (۵-۳/۶۷)	متوسط (۳/۶۶-۲/۳۴)	پایین (۲/۳۳-۱)			
۰/۹۰		۳/۰۹		اشتغال و درآمد		
۱/۱۴		۲/۶۸		نظام فعالیت		
۰/۷۸		۲/۷۳		ارزش زمین		
۰/۷۱		۲/۸۰		اقتصادی		
۰/۹۲		۳/۰۶		هویت		
۰/۸۷		۲/۶۱		سرزندگی		
۱/۱۸		۳/۰۶		امنیت		
۰/۷۸		۳/۰۰		تعلق		
۰/۷۱		۲/۹۳		فرهنگی/ اجتماعی		
۱/۰۲		۲/۰۹		فضای سبز		
۰/۹۸		۲/۷۸		لودگی هوا		
۱/۲۷		۲/۷۱		نظافت و پسماند		
۰/۹۸		۲/۹۳		ظرفیت تحمل		
۰/۸۰		۲/۶۲		زیست محیطی		
۰/۸۹		۲/۳۶		دسترسی		
۰/۸۹		۲/۶۶		پویایی و سازگاری		
۰/۸۵		۲/۶۴		تنوع		
۰/۹۲		۲/۴۳		خوانایی		
۰/۷۳		۲/۵۱		کالبدی		
۰/۶۳		۲/۷۲		پایداری محله‌های شهری		

(مأخذ: نگارندگان)

ب- بررسی رابطه حکمروایی خوب شهری و پایداری محلات شهرکهنوج

براساس داده‌های جدول (۴) مشاهده می‌شود که بین میزان حکمروایی خوب شهری با توسعه پایدار (۰/۶۸ ضریب همبستگی) رابطه مثبت وجود دارد و این ارتباط مستقیم است و از لحاظ شدت رابطه در حد قوی می‌باشد؛

جدول شماره ۴- نتایج آزمون همبستگی پیرسون پایداری محله‌های شهری بر حسب حکمروایی خوب شهری

حکمروایی خوب شهری								متغیرها	
حکمروایی خوب شهری	داشتن چشم انداز	اجتماع گرایی	مسئولیت	قانون بندی	شفافیت	اثربخشی و کارایی	مشارکت		
۰/۳۱ ^{**}	۰/۲۲ ^{**}	۰/۲۲ ^{**}	۰/۲۳ ^{**}	۰/۳۵ ^{**}	۰/۲۰ ^{**}	۰/۱۷ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	اشتغال و درآمد	اقتصادی
۰/۴۲ ^{**}	۰/۳۲ ^{**}	۰/۳۰ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	۰/۳۱ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	نظام فعالیت	
۰/۵۸ ^{**}	۰/۴۸ ^{**}	۰/۴۳ ^{**}	۰/۴۳ ^{**}	۰/۵۱ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۴۷ ^{**}	۰/۴۵ ^{**}	ارزش زمین	
۰/۶۰ ^{**}	۰/۴۷ ^{**}	۰/۴۳ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۵۴ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۵۱ ^{**}	اقتصادی	
۰/۵۰ ^{**}	۰/۴۱ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	۰/۵۰ ^{**}	۰/۲۷ ^{**}	۰/۳۹ ^{**}	۰/۴۱ ^{**}	هویت	فرهنگی / اجتماعی
۰/۴۸ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	۰/۴۳ ^{**}	۰/۳۷ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	سرزندگی	
۰/۴۶ ^{**}	۰/۳۷ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	۰/۳۶ ^{**}	۰/۳۶ ^{**}	۰/۲۵ ^{**}	۰/۳۷ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	امنیت	
۰/۴۲ ^{**}	۰/۲۸ ^{**}	۰/۳۲ ^{**}	۰/۲۵ ^{**}	۰/۴۷ ^{**}	۰/۲۳ ^{**}	۰/۳۲ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	تعلق خاطر	
۰/۵۹ ^{**}	۰/۴۶ ^{**}	۰/۴۵ ^{**}	۰/۴۳ ^{**}	۰/۵۵ ^{**}	۰/۳۹ ^{**}	۰/۴۵ ^{**}	۰/۴۸ ^{**}	فرهنگی / اجتماعی	زیست محیطی
۰/۳۹ ^{**}	۰/۲۵ ^{**}	۰/۳۶ ^{**}	۰/۳۶ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	۰/۲۳ ^{**}	۰/۲۳ ^{**}	۰/۲۳ ^{**}	فضای سبز	
۰/۳۹ ^{**}	۰/۳۱ ^{**}	۰/۲۶ ^{**}	۰/۲۰ ^{**}	۰/۳۶ ^{**}	۰/۳۹ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	۰/۲۷ ^{**}	آلودگی هوا، صوتی، بصری	
۰/۳۸ ^{**}	۰/۲۶ ^{**}	۰/۳۱ ^{**}	۰/۲۹ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	۰/۲۵ ^{**}	۰/۲۹ ^{**}	۰/۳۰ ^{**}	نظافت و پسماند	
۰/۵۳ ^{**}	۰/۳۷ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۳۹ ^{**}	۰/۵۰ ^{**}	۰/۲۶ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۵۰ ^{**}	ظرفیت قابل تحمل	کالبدی
۰/۵۷ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۴۵ ^{**}	۰/۵۱ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	زیست محیطی	
۰/۴۸ ^{**}	۰/۳۹ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	۰/۴۵ ^{**}	۰/۲۹ ^{**}	۰/۳۰ ^{**}	۰/۳۷ ^{**}	۰/۳۰ ^{**}	دسترسی	
۰/۵۰ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	پویایی و سازگاری	
۰/۵۰ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	۰/۳۷ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۳۳ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	تنوع	توسعه پایدار
۰/۵۱ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	۰/۴۴ ^{**}	۰/۴۱ ^{**}	۰/۳۶ ^{**}	۰/۴۵ ^{**}	۰/۲۹ ^{**}	خوانایی	
۰/۵۹ ^{**}	۰/۴۹ ^{**}	۰/۵۰ ^{**}	۰/۵۰ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۰/۴۵ ^{**}	۰/۴۸ ^{**}	۰/۴۰ ^{**}	کالبدی	
۰/۶۸ ^{**}	۰/۵۳ ^{**}	۰/۵۳ ^{**}	۰/۵۳ ^{**}	۰/۵۸ ^{**}	۰/۴۸ ^{**}	۰/۵۲ ^{**}	۰/۵۲ ^{**}	توسعه پایدار	

(مأخذ: نگارندگان)

بدین معنی که هرچه میزان حکمروایی خوب شهری بیشتر باشد بر میزان توسعه پایدار افزوده می‌شود و بالعکس با کاهش میزان حکمروایی خوب شهری از میزان توسعه پایدار کاسته می‌شود و این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. در بین هفت بعد متغیر حکمروایی خوب شهری با توسعه پایدار، بعد قانونمندی با ضریب همبستگی ۰/۵۸

بیشترین همبستگی را با متغیر وابسته (توسعه پایدار) دارد و این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. در مرتبه بعدی ابعاد داشتن چشم‌انداز، اجماع‌گرایی و مسئولیت با همبستگی ۰/۵۳ قرار دارند و ابعاد مشارکت و اثربخشی با ضریب همبستگی ۰/۵۲ و در نهایت بعد شفافیت با ضریب همبستگی ۰/۴۸ در رتبه آخر قرار دارد. در بین ابعاد حکمروایی خوب شهری با ابعاد توسعه پایدار شهری بعد قانونمندی بیشترین همبستگی را با بعد فرهنگی اجتماعی (۰/۵۵ صدم)، بعد اقتصادی (۰/۵۴ صدم)، بعد زیست محیطی (۰/۵۱ صدم) و با بعد کالبدی (۰/۴۲ صدم) دارد.

ج- بررسی تأثیر حکمروایی خوب شهری بر پایداری محلات شهری کهنوج در پژوهش حاضر از آماره رگرسیون چند متغیره به شیوه گام‌به‌گام استفاده شده است. در این روش ابتدا متغیری وارد معادله می‌شود که بیشترین میزان R را دارا باشد، با ورود هر متغیر جدید تمامی متغیرهای موجود در معادله مجدداً مورد ارزیابی قرار می‌گیرند و هر کدام از آنها شرط خروج را داشته باشد از معادله خارج می‌شود. تحلیل رگرسیون چندمتغیره پایداری محله‌های شهری (که از ترکیب شاخص‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی تشکیل شده است) و متغیر حکمروایی خوب شهری (شامل مشارکت، قانون‌مندی، اجماع‌گرایی، داشتن چشم‌انداز، مسئولیت و پاسخگویی، اثربخشی و کارایی و شفافیت) است در پژوهش حاضر مورد سنجش واقع شده‌اند در جدول شماره ۵ ترسیم شده است.

جدول شماره ۵- خلاصه مدل رگرسیونی چندمتغیره برای تبیین توسعه پایدار شهری

متغیرها	ضریب همبستگی R	ضریب تبیین R ²	آنووا F	سطح معناداری
قانون‌مندی	۰/۵۸	۰/۳۴	۲۰۸/۳۲	۰/۰۰۰
اجماع‌گرایی	۰/۶۶	۰/۴۴	۱۵۸/۵۹	۰/۰۰۰
مشارکت	۰/۶۸	۰/۴۶	۱۱۸/۸۷	۰/۰۰۰
اثربخشی و کارایی	۰/۶۹	۰/۴۸	۹۴/۷۶	۰/۰۰۰
مسئولیت و پاسخگویی	۰/۷۰	۰/۴۹	۸۰/۷۷	۰/۰۰۰

(مأخذ: نگارندگان)

یافته‌های این جدول بیانگر آن است که متغیرهای مستقلی که در معادله رگرسیونی باقی‌مانده‌اند، در مجموع به میزان ۰/۷۰ با توسعه پایدار شهری رابطه دارند و این متغیرها به‌طور همزمان ۰/۴۸ درصد از واریانس توسعه پایدار شهری را تبیین می‌کنند. گام نخست از (مدل شماره ۱) از تحلیل رگرسیونی فوق بیانگر آن است که متغیر قانون‌مندی مؤثرترین متغیر برای توسعه پایدار شهری بوده است؛ بدین‌صورت که میزان ضریب همبستگی این متغیر با توسعه پایدار شهری ۰/۵۸ بوده و به‌تنهایی ۰/۳۳ درصد از تغییر پذیری متغیر وابسته (توسعه پایدار شهری) را تبیین می‌کند. در گام بعدی (مدل شماره دو) متغیر اجماع‌گرایی وارد معادله رگرسیونی شده است که با ورود این متغیر ضریب همبستگی تعدیل‌شده با افزایشی معادل ۰/۱۰ واحد، از ۰/۳۳ به ۰/۴۳ رسیده است. ضریب تبیین نشان می‌دهد که ۰/۴۳ درصد از واریانس توسعه پایدار شهری توسط قانون‌مندی و اجماع‌گرایی تبیین می‌شود. در گام سوم با ورود متغیر مشارکت ضریب تبیین تعدیل‌شده با افزایشی معادل ۰/۳ واحد، از ۰/۴۳ به ۰/۴۶ رسیده است و این متغیر به همراه قانون‌مندی و اجماع‌گرایی ۰/۴۶ از واریانس متغیر توسعه پایدار شهری را تبیین می‌کنند. در گام بعدی (مدل شماره ۴) با ورود متغیر اثربخشی و کارایی ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای مستقل تحقیق و توسعه پایدار شهری با افزایش معادل ۰/۱ واحد از ۰/۶۸ صدم به ۰/۶۹ صدم رسیده است و ضریب تبیین تعدیل‌شده با افزایش ۰/۲ صدم واحد از ۰/۴۶ صدم به ۰/۴۸ صدم رسیده همچنین در گام آخر متغیر مسئولیت و پاسخگویی با ۰/۱ صدم افزایش در ضریب همبستگی چندگانه از ۰/۶۹ صدم به ۰/۷۰ صدم رسیده است و ضریب تبیین تعدیل‌شده هیچگونه افزایشی را نداشته است که نشان‌دهنده تأثیر خیلی کم متغیر مسئولیت و پاسخگویی با متغیر توسعه پایدار شهری است. همچنین در این تحقیق متغیرهای شفافیت و داشتن چشم‌انداز به دلیل عدم تأثیر پذیری در پیش‌بینی متغیر توسعه پایدار شهری از معادله رگرسیونی حذف گردیده‌اند.

یافته‌های جدول شماره ۶ فهم دقیق‌تری را از شدت و جهت تأثیرات متغیرهای مستقل بر توسعه پایدار شهری فراهم می‌آورد. یافته‌های این جدول بیانگر آن است که از میان هفت متغیر موجود در معادله رگرسیونی، متغیر قانون‌مندی به بهترین وجه تغییرات متغیر وابسته (توسعه پایدار شهری) را تبیین می‌کند؛ بدین‌صورت که ضریب تأثیر استاندارد (Beta) این متغیر ۰/۲۹ درصد می‌باشد که ضمن تأثیرگذاری مثبت بر توسعه پایدار شهری، آشکار می‌سازد که هر چه میزان سطح قانون‌مندی بیشتر باشد به همان نسبت بر میزان توسعه پایدار شهری افزایش خواهد یافت. در مرتبه دوم تأثیرگذاری باید از

متغیر اجماع گرایی نام برد که از ضریب تأثیر استاندارد معادل ۰/۱۸ درصد برخوردار است. این ضریب حکایت از آن دارد که هر چه بر میزان سطح میزان اجماع گرایی افزایش یابد به همان میزان توسعه پایدار شهری افزایش خواهد یافت و برعکس، هر چه میزان سطح اجماع گرایی کاهش یابد به همان میزان توسعه پایدار شهری کاهش می‌یابد. متغیر مشارکت با ضریب تأثیر استاندارد ۰/۱۶ درصد در مرتبه سوم تأثیر گذاری بر متغیر توسعه پایدار شهری قرار دارد. همچنین متغیر اثربخشی و مسئولیت و پاسخگویی با ضریب تأثیر استاندارد ۰/۱۳ درصد و ۰/۱۲ درصد در رتبه چهارم و پنجم تأثیرگذاری بر متغیر توسعه پایدار شهری قرار دارند.

جدول شماره ۶- ضرایب تأثیر مدل نهایی تبیین کننده پایداری محله‌های شهری

مرحله	حکمروایی خوب شهری	ضریب غیراستاندارد B	خطای استاندارد	ضریب استاندارد Beta	مقدار T	سطح معنی‌داری
	مقدار ثابت	۰/۸۶	۰/۱۰	-	۸/۴۵	۰/۰۰۰
۱	قانون مندی	۰/۲۵	۰/۰۴	۰/۲۹	۶/۳۶	۰/۰۰۰
۲	اجماع گرایی	۰/۱۲	۰/۰۳	۰/۱۸	۳/۷۴	۰/۰۰۰
۳	مشارکت	۰/۱۳	۰/۰۳	۰/۱۶	۳/۵۷	۰/۰۰۰
۴	اثربخشی	۰/۰۸	۰/۰۳	۰/۱۳	۲/۷۰	۰/۰۰۷
۵	مسئولیت و پاسخگویی	۰/۰۷	۰/۰۳	۰/۱۲	۲/۳۶	۰/۰۱۸

(مأخذ: نگارندگان)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها:

در این پژوهش سعی شد که محلات بیست گانه شهر کهنوج، از لحاظ شاخص‌های حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان، با استفاده از نرم افزار SPSS و تحلیل واریانس و رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. جامعه آماری این تحقیق ۳۸۰ نفر از افراد بالای ۲۰ سال ساکن در محله‌های شهر کهنوج است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که وضعیت میزان حکمروایی خوب شهری در شهر کهنوج در حد متوسط قرار دارد. متغیر قانون مندی به بهترین وجه تغییرات متغیر وابسته (توسعه پایدار شهری) را تبیین می‌کند. در مرتبه دوم تأثیرگذاری باید از متغیر اجماع گرایی نام برد که

از ضریب تأثیر استاندارد معادل ۰/۱۸ درصد برخوردار است. این ضریب حکایت از آن دارد که هرچه بر میزان سطح میزان اجماع گرایی افزایش یابد به همان میزان توسعه پایدار شهری افزایش خواهد یافت و برعکس، هرچه میزان سطح اجماع گرایی کاهش یابد به همان میزان توسعه پایدار شهری کاهش می‌یابد. متغیر مشارکت با ضریب تأثیر استاندارد ۰/۱۶ درصد در مرتبه سوم تأثیر گذاری بر متغیر توسعه پایدار شهری قرار دارد. همچنین متغیر اثربخشی و مسئولیت و پاسخگویی با ضریب تأثیر استاندارد ۰/۱۳ درصد و ۰/۱۲ درصد در رتبه چهارم و پنجم تأثیرگذاری بر متغیر توسعه پایدار شهری قرار دارند. در این مطالعه پایداری محله‌های شهری در قالب ۴ شاخص اصلی شامل اقتصادی (اشتغال و درآمد، نظام فعالیت و ارزش زمین)، شاخص فرهنگی/اجتماعی (هویت، سرزندگی، امنیت و تعلق خاطر)، شاخص زیست محیطی (فضای سبز، آلودگی هوا، ظرفیت قابل تحمل و نظافت و پسماند) و شاخص کالبدی (دسترسی، پویایی، تنوع و خوانایی) بررسی شد. میزان پایداری محله‌های شهری در شهر کهنوج در حد متوسط قرار دارد. نتایج حاصل از مقایسه ابعاد شاخص پایداری محله‌های شهری بعد فرهنگی-اجتماعی با میانگین ۲/۹۳ در حد متوسط قرار دارد و ابعاد اقتصادی با میانگین ۲/۸۰، زیست محیطی با میانگین ۲/۶۲ و کالبدی با میانگین ۲/۵۱ قرار دارند. میزان پایداری محله‌های شهری از آن جهت دارای اهمیت است که این متغیر با بسیاری از متغیرهای موجود در یک جامعه مدنی دموکراتیک از جمله حکمروایی خوب شهری دارای همبستگی است. همچنین، نظام اداره شهر کهنوج به خصوص در محله‌های پیرامونی و شهرک‌ها مبتنی بر الگوی حکومت شهری است، نه حکمروایی خوب شهری که در آن کنترل توسعه محله‌های شهری در اختیار سازمان‌های تصمیم‌گیرنده دولتی و رسمی قرار دارد و به هیچ‌کدام از شاخص‌های حکمروایی خوب شهری (مشارکت، اثربخشی و کارایی، شفافیت، قانونمندی، اجماع‌گرایی، مسئولیت و پاسخگویی، و بینش راهبردی) توجهی نمی‌شود. برای رسیدن به حکمروایی خوب در محله‌های شهر کهنوج باید به نکات زیر توجه شود:

* با توجه به پایین بودن سطح مشارکت شهروندان، از میان ساکنان و معتمدان محلات بیست‌گانه کهنوج مدیر یا مدیرانی جهت ایجاد ساز و کار لازم جهت شورا یاری انتخاب شوند.

* آموزش شهروندان محلات کهنوج در مورد آشنایی با حقوق و وظایف شهروندی.

* نظرخواهی از عموم شهروندان در مورد طرح‌ها و برنامه‌های شهری.

- * توجه به نابرابری‌های فضایی به وجود آمده در بین محلات و تلاش برای عدالت فضایی در سطح محلات کمتر توسعه یافته مانند شهرک نظمی.
- * ایجاد ساز و کار لازم جهت رسیدگی به شکایات و خواسته‌های شهروندان.
- * واگذاری قسمتی از امور و فعالیت‌های مدیریت شهری به شورای محله‌ها که به صورت خودیاری انجام شوند.
- * ایجاد ساز و کارهای لازم برای مداخله شهروندان در روند توسعه شهری مانند نظرسنجی از بازاریان جهت ایجاد پیاده راه در خیابان یکطرفه امام.
- * شفاف سازی هزینه‌ها و درآمدها با انتشار رسمی و عمومی بیلان عملکرد مالی شهرداری کهنوج.
- * آینده نگری در طرح‌های توسعه شهری با ایجاد برنامه‌های میان‌مدت و دراز مدت در شهرداری و شورای شهر.
- * افزایش خدمات شهری در محلات کمتر توسعه یافته به ویژه شهرک‌های امام خمینی و شهرک آزادگان.
- * جلوگیری از ورود افراد و گروه‌های ذی‌نفع و ذی‌نفوذ در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری.
- * پاسخگویی مسئولان و ارزیابی مستمر از عملکرد آنان توسط سازمانهای مردم نهاد.

منابع و مآخذ:

- ۱- ازکیا، م. ۱۳۸۰. جامعه شناسی توسعه، موسسه کلمه، تهران.
- ۲- برک پور، ن. اسدی، ا. ۱۳۹۰. مدیریت و حکمروایی شهری، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه هنر، تهران.
- ۳- برک پور، ن. اسدی، ا. ۱۳۷۸. نظریه‌های مدیریت و حکمروایی شهری، دانشگاه هنر، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه شهرسازی.
- ۴- تقوایی ع. تاجدار، ر. ۱۳۸۸. درآمدی بر حکمروایی خوب شهری - رویکردی تحلیلی، نشریه مدیریت شهری، دوره ۷، (۲۳): ۴۵-۵۸.
- ۵- حسینی، ه. ۱۳۹۵. تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری با تأکید بر نظرات شهروندان و مدیران (مطالعه موردی شهر تربت حیدریه)، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات شهری، دوره ۵ (۲۰): ۴۳-۵۵.
- ۶- حکمت نیا، ح. موسوی، م. افشانی، ع. ملکی، م. ۱۳۹۶. بررسی و تحلیل حکمروایی خوب شهری ایران مورد مطالعه شهر ایلام، مجله آمایش جغرافیایی فضا دوره ۷، (۲۴): ۱۴۳-۱۵۲.
- ۷- دلفان آذری، ز. ۱۳۹۱. جایگاه محله در توسعه پایدار شهر تهران (نمونه: منطقه ۱۰ تهران)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی.
- ۸- رحمانی فضلی، ع. صادقی، م. علیپوریان، ج. ۱۳۹۴. بنیادهای نظری حکمروایی خوب در فرایند مدیریت روستایی نوین، مدیریت شهری، دوره ۱۴، (۳۸): ۴۳-۵۳.
- ۹- افتخاری، ر. ۱۳۹۱. ارائه الگوی و مناسب حکمروایی خوب روستایی در ایران، فصلنامه ژئوپلیتیک- سال هشتم، (۲): ۱-۲۸.
- ۱۰- رهنمایی، م. پورموسی. ۱۳۸۴. بررسی ناپایداری امنیتی کلانشهر تهران براساس شاخص‌های توسعه پایدار شهری، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۳۸، (۵۷): ۱۹۳-۱۷۷.
- ۱۱- زندیه، ا. ۱۳۹۶. بررسی عملکرد شهرداری‌ها در چارچوب رویکرد حکمروایی خوب شهری نمونه موردی: شهرداری شهر ملایر. آمایش محیط، دوره ۱۰ (۳۹): ۷۶-۵۹.
- ۱۲- ساسان پور، ف. تولایی، س. جعفری اسدآبادی، ح. ۱۳۹۳، قابلیت زیست پذیری شهرها در راستای توسعه پایدار شهری (کلانشهر تهران)، نشریه جغرافیا، دوره ۱۲ (۴۲): ۱۲۹-۱۵۷.

- ۱۳- شربتی، ا. ۱۳۹۷. میزان مشارکت شهروندان در امور شهری (مطالعه موردی: شهر گنبد). آمایش محیط، ۱۱(۴۱)، ۱۶۱-۱۸۳.
- ۱۴- صابری، ح. جعفری فرد، ج. منتظرالقائم، افشین. ۱۳۹۵. رتبه بندی پایداری محلات شهر کهنوج. بهار ۹۶، دوره سوم، شماره ۱، فصلنامه مطالعات جغرافیا، عمران و مدیریت شهری.
- ۱۵- مرادی، ث، کریمی، ا، تابعی، ن. ۱۳۹۶. توسعه همسایگی پایدار در شهر حکومت شهر خوب (منطقه ششم تهران). مجله مطالعات جغرافیا و مطالعات محیطی، جلد ۶(۲۲).
- ۱۶- محمدی، ج. کمالی باغراهی، ا. ۱۳۹۵. تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در راستای استراتژی توسعه شهری. مورد شناسی: محدوده بافت فرسوده شهر کرمان، جغرافیا و آمایش شهری- منطقه ای، (۲۱) ۱۵۳-۱۷۰.
- ۱۷- مشکینی، ا. ۱۳۸۶. مجموعه مقالات پایداری و شهر، انتشارات صفوی، چاپ اول، تهران.
- ۱۸- مشکینی، ا. پور موسوی، م. موذن، س. ۱۳۹۱. ارزیابی الگوی مدیریت محله مبتنی بر شاخصهای حکمروایی مطلوب شهری (مطالعه موردی محله اوین، تهران)، فصلنامه مطالعات شهری، دوره ۲(۶): ۳۱-۴۲.
- ۱۹- موحد، ع. کرده، ن. ۱۳۹۶. سطوح پایداری در محله‌های شهری مطالعه موردی: محلات شهر مهاباد. آمایش محیط، ۱۰(۳۹)، ۱-۲۷.
- ۲۰- موحد، ع. قاسمی کفرودی، س. کمان رودی، م. ساسان پور، . ۱۳۹۴. بررسی توسعه محله‌های شهری با تأکید بر الگوی حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه منطقه ۱۹ شهرداری تهران)، برنامه ریزی و آمایش فضا، دوره ۱۹(۸۹): ۱۴۸-۱۷۹.
- ۲۱- موسوی، م. قنبری، ح. اسماعیل زاده، خ. ۱۳۹۱. تحلیل فضایی رابطه سرمایه اجتماعی و توسعه پایدار شهری (شهرهای آذربایجان غربی)، جغرافیا و توسعه، دوره ۱۰(۲۷): ۱-۱۸.

- 22- Amis, P., & Kumar, S. (2000). UNCHS (Habitat)-the global campaign for good urban governance. *Environment and Urbanization*, 12(1), 197-202.
- 23- Damian Ilodigwe1, *Communication and Diplomacy as an Instrument of Good Governance and Sustainable Economic Development*, *Journal of Power, Politics & Governance* June 2017, Vol. 5, No. 1, pp. 1-28.
- 24- Golusin, M., Ivanovic, O. M., & Teodorovic, N. (2011). The review of the achieved degree of sustainable development in South Eastern

- Europe—The use of linear regression method. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 15(1), 766-772.
- 25- Habitat, U. N. (2002). The global campaign on urban governance: concept paper. Nairobi, Kenya: United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat).
- 26- Hall, p. (2001) *Global City- Regions in the Twenty- First Century*, in Scott, A. (ed), *Global City- Regions: Trends, Theory, Policy*, Oxford university press.
- 27- Joel Bothello, Afshin Mehrpouya, *Between regulatory field structuring and organizational roles: Intermediation in the field of sustainable urban development*, *Regulation & Governance* (2018), doi:10.1111/rego.12215
- 28- Jürgen Wiemann, *The New Middle Classes: Advocates for Good Governance, Inclusive Growth and Sustainable Development?*, World Economy and Development Financing Department, German Development Institute, Bonn, Germany..
- 29- Marc Wolfram, *Grassroots niches in urban contexts: exploring governance innovations for sustainable development in Seoul*, *Procedia Engineering* 198 (2017) 622 – 641
- 30- Neto, S. (2016). *Water governance in an urban age*. *Utilities Policy*, 43, 32-41.
- 31- Patsy Healey, *Creativity and urban governance*, *Policy Studies*, Pages 87-102 | Published online: 25 Sep 2008.
- 32- Rathin Biswasa, Arnab Janaa, Kavi Aryab, Krithi Ramamrithamb, *A good-governance framework for urban management*, a Centre for Urban Science and Engineering, Indian Institute of Technology Bombay, Mumbai 400076, India b Department of Computer Science Engineering, Indian Institute of Technology Bombay, Mumbai 400076, India.
- 33- Van de Meen, S. J., Brown, R. R., & Farrelly, M. A. (2011). *Towards understanding governance for sustainable urban water management*. *Global environmental change*, 21(3), 1117-1127.
- 34- Willis, M. (2006), *Sustainability: The Issue of our Age, And a Concern for Local Government*, *Public Management*, No88, pp8-12.